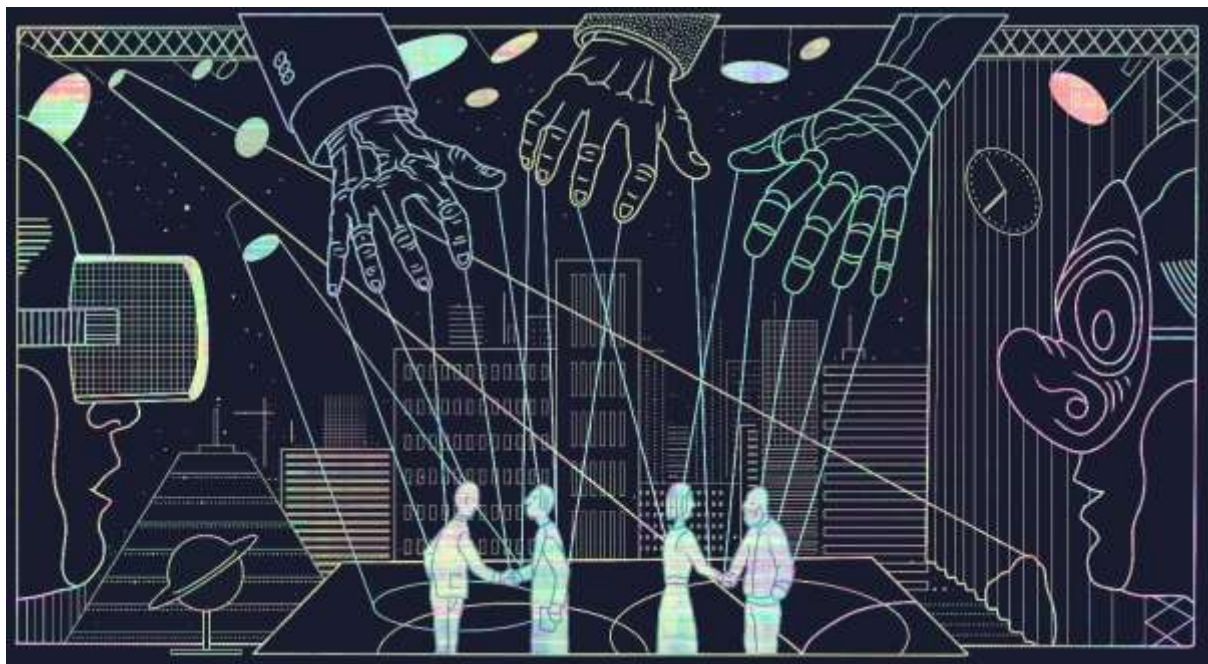

Scenario 2: En opprettholdelse

III. Børge Bredenebakk/byHands

Kulturpolitikken står i stampe. Sektoren er økonomisk ribbet, mens strukturene i stor grad er uendret fra foregående tiår. Man forsøker å bevare det som bevarer kan av den nedarvede infrastrukturen og av virkemiddelapparatet.

I strid med armlengdes avstand-prinsippet setter politikerne tydelige betingelser for kulturfinansiering i tråd med det de kaller «felleskapets interesser». Det nedskalerte Kulturdirektoratet har levert en nasjonal kulturkanon og er i ferd med å utvikle en oppfølgingsplan for sektoren. De kollegiale organenes budsjetter og makt er innskrenket. Å utøve kulturpolitikk er for mange blitt ensbetydende med å håndheve regler og rutiner og innfri rapporteringskrav. En KI-drevet startup tilbyr virtuelle medarbeidere for oppfølging av aktivitets- og redegjørelsesplikten, mangfoldsstrategier og nye krav om resultatmåling i institusjonene, og har på kort tid blitt en normleverandør for «god kulturforvaltning».

Frykt for økonomiske tap har svekket sektorens risikovilje og evne til eksperimentering, læring og fornyelse. I et politisk landskap der institusjonene må inngå harde kompromisser for å beholde finansieringen, er selvsensur utbredt, og interne konflikter skyves under teppet. På papiret bekrefter kulturledere sin støtte til målsettingen om et mangfoldig kunst- og kulturliv der alle har lik mulighet til å delta, men dette gjenspeiles ikke i fordelingen av makt eller ressurser. Prinsipielle debatter og institusjonskritikk ulmer i randsonene av offentligheten – i uavhengige nettforumer, tidsskrifter og små faglige nettverk – men får i liten grad konsekvenser for virkemiddelapparatet.

Institusjonenes programarbeid kretser rundt «lykkepille»-produksjoner som skal berolige og underholde publikum i en turbulent tid, og som er enkle å forsvare i budsjettmøter. Mangfold inkluderes i det bestående etter en såkalt piñata-modell: et dekorativt innhold pakket inn i et konserverende skall. I styringsdialog og utlysningstekster får mangfold egne indikatorer,

nøkkeltall og sjekkbokser. De aktørene som er lette å kategorisere som representanter for synlige minoritetsgrupper, og som gjerne speiler kjente stereotypier får innpass og produksjonsmidler. Når noen utfordrer institusjonenes grenser for hva mangfold og kritikk kan være, blir de raskt stående utenfor, eller blir offer for hissig kulturvoktere – i kommentarfelt, interne evalueringer eller medieutspill.

De brede lag av befolkningen har liten innvirkning på den tradisjonelle kultursektoren og føler seg fremmedgjort i møte med den. Kulturledere viser til publikumsutvikling og «reell tilgang», men makten har flyttet seg, både økonomisk og publikumsmessig: Tek-gigantenes plattformer henter inn det meste av inntjeningen på befolkningens samlede kulturforbruk og bruker sin overlegne datateknologi og det enorme publikumstilfanget til å forme folks vaner, preferanser og forestillinger. Offentligheten er segmentert i gjensidig lukkede ekkokamre, og forsøk på å skape felles referanser og fortellinger om fellesskapet møter både tekniske og politiske barrierer. Nye typer kulturaktører og kunstnerkollektiver som bruker informasjonsteknologi på opportunistisk vis, har kommet på banen. De utnytter plattformlogikk til å styre og påvirke offentligheten på vegne av ulike økonomiske og politiske agendaer.

Private stiftelser og sponsorer har fått økt definisjonsmakt. De største komplementerer og korrigerer det offentlige virkemiddelapparatet gjennom målrettet støtte til lokal kultur, og styrker på den måten sin egen samfunnsinnflytelse. Andre konkurrerer om å støtte virtuos kunst og prestisjearrangementer, med uttalte vyer om å definere det 21. århundrets kanon. I fraværet av et tydelig offentlig grep om kulturens demokratiske infrastruktur blir de private aktørenes prioriteringer stadig mer førende for hva som anses som viktig, relevant og høyverdig kunst.

Innad i kulturfeltet har klasseforskjellene økt. Kulturproduksjon fungerer mer åpenlyst som en arena for klassekamp: Den kulturelle overklassen har tilgang til de nettverkene som gir nye oppdrag og posisjoner, og har mest å vinne på å opprettholde status quo. Marginaliserte og sårbare gruppers mulighet til å delta – som publikum, samarbeidspartnere eller profesjonelle utøvere – er redusert gjennom økonomiske barrierer, usikre arbeidsvilkår og fravær av reell plass i styrende organer. Smalere uttrykk og subkulturer lever videre i selvorganiserte nettverk, med utstrakt frivillig virksomhet og lite økonomisk støtte. I disse miljøene holdes fortsatt ideen om modig og transformativ kultur levende, men de opererer på utsiden av den offisielle kulturpolitikken. I kulturlivet som helhet har den gruppeoverskridende solidariteten og håpet om gjennomgripende endring langt på vei smuldret opp.